

Pradžia>Teisės specialistų paieška>Teisinių profesijų rūšys

Teisinių profesijų rūšys

Skirtingose Europos Sąjungos (ES) valstybių narių teisinėse ir teismų sistemose egzistuoja daug įvairių teisininkų profesijų, pvz., advokatai, notariai, teisėjai, prokuroriai ir teismo pareigūnai. Skirtingose valstybėse narėse teisininkų profesijų atstovai vadinami skirtingai, taip pat gali labai skirtis jų vaidmuo ir padėtis. Šiame puslapyje pateikiama bendra informacija apie įvairias teisininkų profesijas (apie jų vaidmenį ir funkcijas).

Norėdami gauti išsamios informacijos apie konkrečią šalį, pasirinkite atitinkamos šalies vėliavą.

Jei kurioje nors Europos Sąjungos valstybėje narėje jums reikia rasti teisininką ar su juo pasitarti, galite apsilankyti skyriuje [Teisės specialistų paieška](#).

Įvadas

Europos Sąjungos teise neregamentuojamos teisininkų, išskyrus advokatus, profesinės veiklos sąlygos. Teisininkų profesinė veikla paprastai reglamentuojama nacionaliniu lygmeniu. Nors ir gali būti tam tikrų panašumų, kiekvienos valstybės nacionalinės teisės aktai gana smarkiai skiriasi, kadangi jais dažnai įtvirtintos labai senos tradicijos.

Europos Tarybos (ET) Ministrų komitetas pateikė kelias rekomendacijas dėl teisininkų profesijų. Viena tokių iniciatyvų susijusi su advokato profesine veikla. Kita iniciatyva susijusi su teisėjų nepriklausomumu. ET rekomendacijas ir daugiau informacijos šiuo klausimu galite rasti jos [interneto svetainėje](#).

Be to, [Europos žmogaus teisių konvencijoje](#) teigiama, kad kiekvienas asmuo, kaltinamas nusikaltimo padarymu, turi teisę gintis pats arba padedamas savo paties pasirinkto gynėjo, arba, jei jis neturi pakankamai lėšų tam gynėjui atsilyginti, turi gauti nemokamą advokato pagalbą, kai tai reikalinga teisingumo interesams. Ši sąlyga iš esmės taikoma baudžiamosiose bylose, tačiau [Europos žmogaus teisių teismas](#) (EŽTT) ją praplėtė, įtraukdamas ir civilines bylas.

Teisėjai

Teisėjas arba teisių ginčų arbitras yra pagrindinis pareigūnas, vienas pats arba teisėjų kolegijos sudėtyje vadovaujantis teismui. Teisėjų įgaliojimai, funkcijos, skyrimo būdai, drausmė ir jų ruošimas įvairiose jurisdikcijose labai skiriasi. Teisėjas yra kaip trečiasis arbitras varžybose – jis nešališkai viešame teisme vadovauja teisminiam bylos nagrinėjimui. Teisėjas išklauso visus liudytojus, taip pat bylos šalių pateikiamus kitus parodymus, įvertina šalių patikimumą ir paskelbia nutarimą, remdamasis savo atliktu įstatymo aiškinimu bei savo asmenine nuomone.

Daugiau informacijos apie šią profesiją galite rasti šiose interneto svetainėse:

[Europos administracinių teismų teisėjų asociacija](#) (AEAJ),

[Europos teisėjų ir prokurorų asociacija](#) (EJPA),

[Tarptautinė teisėjų asociacija](#) (visų pirma Europos skyrius),

[Europos teisėjų asociacija demokratijai ir laisvei](#) (MEDEL).

Prokuroriai

Prokuratūros atlieka labai svarbų vaidmenį baudžiamosiose bylose. Valstybių narių sistemose numatytas prokurorų vaidmuo, jų užduotys ir įgaliojimai taip pat labai skiriasi.

Teismo darbuotojai

Teismo darbuotojų funkcijos ir pareigybių pavadinimai gali labai skirtis, pavyzdžiui: Prancūzijoje vartojamas terminas „Greffier“, Vokietijoje „Rechtspfleger“. Be to, skirtingose teisinėse sistemose jie gali atlikti skirtingas funkcijas – būti teisėjų arba prokurorų padėjėjais, administruoti teismus ar atsakyti už konkrečius veiksmus vykdam tam tikras procedūras. Priklausomai nuo šalies jie turi įgyti teisinį išsilavinimą, gali teikti teisinės konsultacijas ir (arba) naudotis tęstinio mokymosi galimybėmis.

Visais atvejais jų vaidmuo teismuose svarbus – jie teikia pagalbą tiek nukentėjusiesiems, tiek kaltinamiesiems ir apskritai užtikrina veiksmingą teisingumo sistemos darbą.

Europoje šios profesijos atstovams atstovauja [Europos teismo sekretorių \(Rechtspfleger\) sąjunga](#) (E.U.R.) – nevyriausybinė organizacija, kuri vienija kelių šalių profesines asociacijas. E.U.R. tikslai, be kita ko, yra dalyvauti rengiant, tobulinant ir derinant teisę Europos ir tarptautiniu lygmenimis; bendradarbiauti su Europos institucijomis; atstovauti savo narių profesiniams interesams ir populiarinti profesiją siekiant veiksmingesnio teisingumo sistemos veikimo.

Antstoliai (teismo pareigūnai)

Teismo pareigūnų profesija reglamentuojama valstybių narių įstatymais, kurie kiekvienoje valstybėje narėje skiriasi.

Europoje šios profesijos atstovams atstovauja [Tarptautinė teismo pareigūnų sąjunga](#) (UIHJ). Tarptautinės teismo pareigūnų sąjungos tikslas – atstovauti savo nariams tarptautinėse organizacijose ir užtikrinti bendradarbiavimą su nacionalinėmis profesinės veiklos įstaigomis. Ji siekia tobulinti nacionalinę procesinę teisę ir tarptautines sutartis ir deda visas pastangas viešindama idėjas, projektus bei iniciatyvas, padedančius judėti į priekį ir stiprinančius teismo pareigūnų nepriklausomumo statusą.

Teismo pareigūnams taip pat atstovauja [Europos teismo pareigūnų rūmai](#) (CEHJ). CEHJ – pagal Belgijos teisę įsteigta ne pelno asociacija – skatina teismo pareigūnus aktyviau dalyvauti bendruose teisininkų projektuose Europos lygmeniu.

Advokatai

Advokatas, kurį pasamdo fizinis asmuo, bendrovė ar valstybė, yra patikimas kliento patarėjas ir atstovas, profesionalas, kurį gerbia trečioji šalis, taip pat nepakeičiamas dalyvis tinkamai vykdam teisingumą. Įkūnydamas visas šias savybes, advokatas ne tik ištikimai tarnauja savo kliento interesams ir gina jo teises, tačiau taip pat vykdo ir visuomenės advokato funkcijas, t. y. užkerta kelią konfliktams, užtikrina, kad konfliktai būtų sprendžiami pagal pripažintus civilines, viešosios ir baudžiamosios teisės principus ir atsižvelgiant į teises bei interesus, remia teisės plėtrą ir gina laisvę, teisingumą ir teisinę santvarką. Advokatų veiklai vadovauja jų valstybės narės profesinės organizacijos ar kompetentingos institucijos (advokatūros ir teisininkų draugijos), kurios atsakingos už profesinio elgesio taisyklių nustatymą ir advokatų drausmės palaikymą.

Europos Sąjungos teisės aktais teisininkų profesinės veiklos sąlygos neregamentuojamos. Tačiau 1998 m. [direktyva](#) nustatytos sąlygos, kuriomis advokatas, įgijęs kvalifikaciją vienoje valstybėje narėje, gali verstis nuolatine advokato praktika kitoje valstybėje narėje.

ES lygmeniu advokatams atstovauja [Europos advokatūrų ir teisininkų draugijų taryba](#) (CCBE) – 1960 m. įsteigta tarptautinė ne pelno asociacija. Sprendžiant visus bendro intereso klausimus, susijusius su advokatų profesinės veiklos vykdymu, ji veikia kaip ES ir Europos nacionalinių advokatūrų ir teisininkų draugijų ryšių palaikymo įstaiga.

Notarai

Notaras – tai teisininkas, įgijęs specializaciją ir įgaliotas atlikti tam tikrus teisinius veiksmus. Pagal užduotis ir pareigas notariai atlieka svarbų vaidmenį valstybinėje įstatymų leidžiamojame valdžioje 22 valstybėse narėse, kuriose teisėtvara grindžiama kontinentinės teisės tradicija. Airija yra vienintelė Europos Sąjungos šalis, kurioje teisėtvara grindžiama bendrosios teisės tradicija, ir joje taip pat yra notaro profesija; joje notariai atsakingi už įvairių teisių paslaugų

teikimą, o jų funkcijos ir kompetencija iš esmės susijusios su teisės aktais ir priemonėmis, taikytinai užsienio jurisdikcijose. Jie atlieka svarbų vaidmenį sprendžiant nacionalinei jurisdikcijai priskiriamus tarptautinės prekybos ir komercijos klausimus.

Notarų užduotys visų pirma yra šios:

parengti privačius dokumentus ir teikti konsultacijas šalims, laikantis pareigos su abejomis šalimis elgtis teisingai. Rengdamas oficialius dokumentus notaras atsako už tokių dokumentų ir už suteiktų konsultacijų teisėtumą. Jis turi supažindinti šalis su jų prisimamų įsipareigojimų poveikiu ir pasekmėmis; užtikrinti savo paruoštų aktų (dokumentų) vykdymą. Aktas tuomet gali būti tiesiogiai įregistruojamas oficialiuose protokoluose arba priverstinai vykdomas, jei kuri nors šalis nevykdo savo įsipareigojimų, neprivalant prieš tai kreiptis į teisėją;

atlikti arbitro vaidmenį – nešališkai ir griežtai laikantis įstatymų suteikti galimybę šalims pasiekti joms abiem priimtina susitarimą.

Notaras yra valstybės pareigūnas (valstybė notarui perduoda dalį įgaliojimų, leidžiančių jam atlikti viešosios tarnybos misiją), vykdamas nepriklausomos profesinės veiklos funkcijas.

Notarams taikomas profesinės veiklos konfidencialumo reikalavimas. Notaro skyrimo sąlygos panašios į žemesniojo teismo teisėjo skyrimo sąlygas. Notarui galioja tokie patys nepriklausomumo, profesinės praktikos pastovumo ir nešališkumo reikalavimai, jis turi neginčijamus įgaliojimus ir jo veiksmai vykdomi. Jo veiklą prižiūri Teisingumo ministerija.

22 Europos Sąjungos valstybėse narėse, kuriose teisėtvara grindžiama kontinentinės teisės tradicija, yra apie 35 000 notarų.

Palaikant ryšius su Europos institucijomis Europos Sąjungos šalių, kurių teisėtvara grindžiama kontinentinės teisės tradicija, notarams atstovauja 1993 m. įkurta [Europos Sąjungos notariatų taryba](#) (CNUE). CNUE atstovauja notariatams, veikiantiems visose ES valstybėse narėse, kuriose pagal galiojančią kontinentinės teisės sistemą yra notaro profesija: Austrijoje, Belgijoje, Bulgarijoje, Čekijoje, Estijoje, Graikijoje, Ispanijoje, Italijoje, Kroatijoje, Latvijoje, Lenkijoje, Lietuvoje, Liuksemburge, Maltoje, Nyderlanduose, Portugalijoje, Prancūzijoje, Rumunijoje, Slovakijoje, Slovėnijoje, Vengrijoje ir Vokietijoje. Airija turi savo nacionalinę atstovaujamąją organizaciją, tačiau tarptautiniu mastu jai atstovauja Jungtinės Karalystės ir Airijos notarų forumas.

Paskutinis naujinimas: 11/09/2023

Šį puslapį tvarko Europos Komisija. Šiame tinklalapyje pateikta informacija nebūtinai atitinka Europos Komisijos oficialią poziciją. Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą informaciją arba duomenis. Informacija apie ES tinklalapių autorių teises pateikiama teisiniame pranešime.